

Številne etične dileme pri obravnavi nasilja

Posredovanje v družini Raziskava v štirih evropskih državah je pokazala, da je kljub enakim predpisom obravnava nasilja kulturno pogojena

LJUBLJANA – Čeprav v EU veljajo isti standardi ter so države zavezane istim načelom in konvencijam, se pri posredovanju v primerih nasilja, zlasti med partnerji in nad otroki, kažejo s kulturo in tradicijo pogojene razlike. Strokovnjaki, ki naj bi pomagali žrtvam, se povsod srečujejo s številnimi etičnimi dilemami.

BARBARA HOČEVAR

Konec meseca se bo končal triletni projekt »Kulturna srečevanja v intervencah proti nasilju« (CEI-NAV), ki so ga pri Mirovnem inštitutu izvajali v okviru evropskega programa humanističnih raziskav HERA. Raziskovali so, kako razlike v nacionalni zgodovini, kulturi, jeziku in tradicijah vplivajo na okvire in delo strokovnjakov, ki so pristojni posredovati proti nasilju. »Osredotočili smo se na tri oblike nasilja: medpartnersko, fizično zlorabo in zanemarjanje otrok ter trgovino z ljudmi za namen prostitucije. Raziskovalci iz štirih držav, Nemčije, Anglije/Walesa, Portugalske in Slovenije, smo hoteli poglobljeno preučiti, zakaj se pristopi k intervencijam razlikujejo, kljub temu da se celotna EU očitno strinja, kaj je treba storiti, in tudi zakaj posredovanje včasih ne doseže svojih ciljev, posebej pri ženskah in otrocih, ki to podpora najbolj potrebujejo,« je opisala dr. Vlasta Jalušič z Mirovnega inštituta, ki je projekt vodila.

Pregon pogosto pred zaščito

»Ob izkušnjah profesionalcev smo hoteli slišati predvsem glasove žensk in otrok, ki so nasilje trpeli. Zanimala so nas vprašanja, kot so: Kako se tisti, ki so odgovorni za intervencijo, spopadajo z vsakdanjimi, konkretnimi dilemami? Kako prepoznajo nasilje? Kdaj intervenirajo? Kako se premikajo po tanki črti med dolžnostjo prijaviti nasilje in vodenjem postopka s soglasjem žrtve in tako, da se ona sama odloča o korakih, ki jih bo storila? Kako

Na načelni ravni vsi zanikajo razlike v obravnavi žrtev, a obstaja diskriminatorna obravnava, denimo romskih žensk ali migrantk. FOTO SHUTTERSTOCK

doživljajo intervencijo tisti, ki so jo izkusili na lastni koži? Kaj jim je najbolj pomagalo, da so se rešili iz nasilnega odnosa? Ali so jih institucije dodatno viktimizirale? Ali so pripadnice in pripadniki manjšin obravnavani drugače? Ali so bili otroci upoštevani kot sogovorniki v procesu intervencije? Gledali smo na 'dobre prakse', kot nekaj, kar primarno ocenjujejo tisti, ki naj bi jim koristile,« je dejala sogovornica.

Obstajajo zgodovinski in kulturni vzorci, od katerih je odvisno, kako bo potekal postopek.

Države z daljšo tradicijo feminističnega gibanja se odzivajo podobno, denimo Nemčija in Anglija, kjer imajo posebne servise za pripadnike manjšin in migrante. »Veliko je podobnosti v načinu razmišljanja, da 'kultura' in 'običaji' vplivajo na pripravljenost žrtev, da sodelujejo v postopkih. Pogosto se domneva, in to je očitno dediščina evropske kolonialne in rasistične preteklosti, da so 'drugi', pripadniki manjšinskih kultur, ki prihajajo iz 'tretjega sveta', bolj tolerantni do nasilja in so ga tudi pripravljeni trpeti.

Zato na načelni ravni sicer vsi zanikajo razlike v obravnavi žrtev, a obstaja diskriminatorna obravnava, denimo romskih žensk ali migrantk. V številnih primerih je v postopku intervencije namesto zaščiti dana prednost pregonu kriminalnega dejanja. Seveda mednarodni standardi človekovih pravic zahtevajo, da se nasilje nad ženskami in otroki ter njihova zloraba kriminalizirata. Vendar mora biti zaščita pred nasiljem postavljena v osrednje smernic za ukrepanje, tudi če je v navzkrižju s kazenskimi prego-

nom,« je nekatere ugotovitve strnila sogovornica.

V študiji so sodelovali z vsemi deležniki pri obravnavi nasilja. »Ključne dileme so zadevale vprašanja prepoznavanja nasilja, denimo kako in kdaj vprašati po njem in kako sprožiti postopek tako, da se spoštuje avtonomija vpletene osebe, ali kako doseči ravnotežje med dolžnostjo ukrepati proti kaznivemu dejanju ter spoštovanjem dostojanstva in okoliščin žrtev. Dileme so težke, saj gre pogosto za vprašanje življenja. Napaka je lahko usodna. Vendar

zaščite kot osrednje odgovornosti vpletenih strokovnjakov, služb in institucij ne bi smeli razumeti le kot zaustavitev nasilja. To je samo prvi korak, pri nas pa se pri tem pogosto konča. Pomembna je tudi zaščita v smislu podpore na poti v življenje onkraj trpljenja, pri ponovni izgradnji samih sebe in družbenih vezi,« je prepričana dr. Vlasta Jalušič.

Samoodločba je ključna

Poslušali so ženske in mladostnike, ki so prestali nasilje in intervencijo. »Nismo jih prosili, naj nam opišejo, kar so trpeli, pač pa da povedo, kako so doživljali in

V postopku intervencije je namesto zaščiti prednost velikokrat dana pregonu kriminalnega dejanja.

tervencijo, začeniši s trenutkom, ko so prvič pomislili, da bi poiškali pomoč. Zgodbe nam povedo največ. Iz njih lahko razberemo, kaj je tisto, kar najbolj pomaga. Zaveza držav, da posredujejo v situacijah nasilja, ki pa je v praksi povezana s kulturo 'upoštevanja pravil', lahko ustvari vzorec, kjer je nadzor v rokah strokovnjakov, o katerih se domneva, da vedo več o nasilju in o tem, kako ga kon-

čati, od tistih, ki ga trpijo. Stalen etični izziv je, kako vzpostaviti sisteme, ki ponujajo tako zaščito kot pregon. Še vedno velja, da žrtve sodelovanje v pregonu pogosto doživljajo kot pomanjkanje nadzora in ponižanje.»

Vprašanje samoodločbe žrtve o prijavi nasilja in nadaljnjih korakov je ključno. »Dileme ni pri javljanju nasilja nad otroki, čeprav sta tudi tu pomembna pogovor in pojasnilo, pri otrocih, ki so dovolj veliki, pa tudi neko soglasje. V intervjujih smo videli, kako stršno je, ko je otrok zgolj postavljen pred groba dejstva in je, denimo, brez vnaprejšnje vednosti odvzet družini. Pri odraslih je drugače, saj bi morala biti praksa takšna, da sami odločajo o svojih korakih in o svojem življenju.

Žrtve nasilja so ponavadi potisnjene v situacijo, ko že tako ne morejo odločiti o svojem življenju, in prav gotovo si ne moremo želeti, da bi tisti,

ki jim dajejo 'pomoč', ta vzorec ponavljali,« je poudarila soavtorica študije. Po njenem mnenju je problem tudi v tem, da etične interakcije s tistimi, ki potrebujejo zaščito in podporo, ne morejo biti oblikovane le z zatekanjem k pravilom, pač pa morajo biti v dialogu z žrtvijo in vključevati razmislek, kaj bi lahko bile namerne in nenamerne posledice različnih ravnanj.

PROTI DATATNI VIKTIMIZACIJI

Dr. Vlasto Jalušič so vprašali, ali po njenem mnenju novela zakona o preprečevanju nasilja v družini ustrezno obravnava pomanjkljivosti ureditve. »Nekatere da, nekatere ne. Vsekakor je najpomembnejše, da je nasilje nad otroki končno tudi zakonsko prepoznano kot kaznivo dejanje. Tu se je tudi v zakonu dolgo kazal vpliv slovenskih 'običajev', nečesa, kar tisti, ki zviška gledajo na 'druge' in drugačne, pripisujejo 'drugim kulturam'. Vendar smo imeli že doslej nekatere dobre rešitve, ki pa jih institucije niso uporabljale. Takšen je, recimo, način zbiranja informacij in dokazov: žrtve, predvsem otroke, so, na primer, izpostavljali večkratnim zaslišanjem, čeprav bi lahko pogovor opravili samo enkrat. Dodatne viktimizacije, ki jo ustvarjajo postopki, se ne da rešiti zgolj z zakoni ali pravilniki, čeprav ti ustvarjajo podlago za ravnanje. Etične dileme bodo vedno obstajale. Ključno je, da ima etična praksa prostor za strokovno presojo, saj se potrebe in konteksti določene ženske, otroka ali družine šele v njem lahko upoštevajo.«

Za Nanos in Snežnik 846.000 evrov

Evropska sredstva Podpora strategiji lokalnega razvoja za obdobje 2014–2020

LJUBLJANA – Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko je izdala prvo odločitev o finančni podpori za strategijo lokalnega razvoja za lokalno akcijsko skupino za obdobje 2014–2020. Za območje med Snežnikom in Nanosom bo na voljo skupno 846.000 evrov.

Za programsko obdobje 2014–2020 bodo lokalnim območjem dodelili sredstva iz več evropskih skladov. Za Slovenijo bo na voljo 30 milijonov sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj, 42 milijonov iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja ter pet milijonov evrov iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo.

Za strategijo med Snežnikom in Nanosom je bilo dodeljenih 846.000 evrov; od tega bo Evropski sklad za regionalni razvoj prispeval 541.440 evrov, upravičenci

77 milijonov evrov je na voljo za podporo strategiji lokalnega razvoja.

169.200 evrov, državni proračun pa 135.360 evrov.

To je prva izmed 37 strategij lokalnega razvoja za lokalno akcijsko skupino, za katere bodo odločitve o finančni podpori sledile v prihodnjih tednih. Dejavnosti v okviru teh strategij so usmerjene v povečanje zaposlovanja, spodbujanja gospodarske rasti, socialne vključenosti, ustvarjanje novih delovnih mest ter podpiranje zaposlitvi in mobilnosti delovne sile. Strategijo izvajajo lokalne akcijske skupine, pravne osebe, nevladne organizacije in institucije regionalnega razvoja. **C. R.**

Jurij Kač »kaznuje« podpornike drugega tira

Interesi DRI ne podpira kongresa o prometni infrastrukturi, ker ga organizirajo podporniki drugega tira

KOPER – »Drugega tira in cest do Lucije ter Dragonje Primorci ne boste videli, dokler bo prevladovala takšna miselnost pri ključnih nosilcih strategije slovenske infrastrukture.« To je zatrdil poznavalec slovenske logistike, ki nam je poslal dokument, iz katerega je razvidno, kako želi generalni direktor Družbe za razvoj infrastrukture (DRI) Jurij Kač »kaznovati« podpornike drugega tira.

BORIS ŠULIGOJ

Direktor »državnega inženirja« DRI odločno nasprotuje Družbi za raziskave v cestni in prometni stroki Slovenije (DRC), ki za 19. in 20. oktober v Portorožu pripravlja (tradicionalni) kongres z govornim naslovom: Prometna infrastruktura v Sloveniji – bre me ali motor razvoja. Na kongresu bo slovenska inženirska in prometna stroka imela priložnost

kaj povedati o slovenski strategiji in njenem uresničevanju na tem področju.

Še lani je DRI za pripravo prejšnjega kongresa DRC-ju prispevala 4500 evrov sponzorskih sredstev, letos teh sredstev ni predvidenih. Direktor Jurij Kač, ki velja za sivo eminenco odločanja na področju infrastrukturne razvojne politike v državi, je pred kratkim poslal pismo zaposlenim v DRI in jim pojasnil, zakaj se družba letos ne namera v udeležiti omenjenega kongresa.

Pavšalne ocene

Pojasnil je, da se v DRI zavedajo pomena razvoja stroke in vloge strokovnega dialoga med različnimi deležniki na področju prometne infrastrukture in prometa. »Žal pa smo bili v zadnjem času priča ravnanju, zaradi katerega je vodstvo DRI sprejelo odločitev, da družba ne bo sodelovala pri izvedbi letošnjega osrednjega strokovnega dogodka – oktobrskega kongresa

o cestah in prometu v Portorožu. Na odločitev sta vplivala sodelovanje DRC pri ustanovitvi civilne iniciative za drugi tir in podpis manifesta za nujno izgradnjo drugega tira Koper–Divča, ki temelji na pavšalnih ocenah in očitkih in ne upošteva širšega konteksta

Na odločitev je vplivalo sodelovanje DRC pri ustanovitvi civilne iniciative za drugi tir.

JURIJ KAČ

izhodiščnih dejstev pri realizaciji drugega tira,« je zapisal generalni direktor DRI.

Kač še priznava, da je DRC v svojem 25-letnem delovanju nedvomno pomembno prispeval k razvoju slovenske inženirske stroke, vendar se je s podporo drugemu tiru »oddaljil od stroke« in predvsem naselil populističnim vtisom, ki jih ustvarjajo določene interesne skupine in posamezniki. Med dru-

gim naj bi naselil očitku, da DRI nasprotuje investiciji v drugi tir, ki je povsem neutemeljen, poslošen in izvzet iz konteksta. »Preseneča nas, da strokovno združenje ne razume našega širšega pogleda na projekt drugega tira, predvsem v kontekstu makroekonomske slike države in bolj skrbnega gospodarjenja z obstoječo cestno in železniško infrastrukturo v državi. DRI je prevzel odgovornost za sooblikovanje razvojnih vizij za državo na optimalen način, četudi se ta razlikuje od dosedanjih praks in predvsem od pričakovanih posameznih skupin, ki zasledujejo izključno lastne interese,« razlaga zaposlenim Kač.

»Z letošnjim nesodelovanjem na kongresu organizatorjem sporočamo, da v partnerskem odnosu, ki smo ga gradili na medsebojnem zaupanju, spoštovanju in odkritem komuniciranju, ne odobravamo praks, ki temeljijo na javnem obtoževanju in napadanju z očitki.« Tako je zapisalo vodstvo DRI

v pismu svojim zaposlenim. Nam pa so odgovorili, da so se za odstop od sodelovanja na kongresu odločili predvsem iz vsebinskih razlogov, ker se nekatere vsebine in razprave na kongresih iz leta v leto pogosto ponavljajo. Prav tako naj bi se delovanje DRC širilo tudi

4500 evrov sponzorskih sredstev DRI noče zagotoviti za strokovni posvet o prometni infrastrukturi.

na področja, ki z napredkom prometne stroke nimajo neposredne povezave ali pa presegajo okvire strokovnega delovanja, kar pa ne vodi k dvigu ugleda slovenske prometne stroke.

V Družbi za raziskave v cestni in prometni stroki nam včeraj na naša vprašanja niso odgovorili.

Dvomljiva legitimnost Koritnikove politike

Šaleška energetika Odpovedi za osem invalidov v rokah komisije ministrstva za delo – HSE molči, sindikat na okopih

ŠOŠTANJ – Po naših podatkih je direktor Teša Arman Koritnik julija osmim delavcem s statusom invalida poslal obvestila o predvideni redni odpovedi pogodb o zaposlitvi iz poslovnega razloga. Hkrati jih je seznanil z žalostnim dejstvom, da jim ne more zagotoviti dela, ki bi ga glede na odločbo pokojninskega in invalidskega zavoda lahko opravljali.

POLONA MALOVRH

Aprila so namreč v Tešu sprejeli nov akt o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest, z njim pa po naših informacijah med drugim ukinili tudi delovna mesta invalidov, ki jih zdaj postavljajo na cesti s pojasnilom, da zanje nimajo drugega ustreznega prostega delovnega mesta. Ali ga tudi znotraj skupine HSE ni, iz dopisa ni jasno. Gorazd Skubini, prvi mož HSE, dogajanja v Tešu in domnevne Koritnikove kr-

šitve dogovora ne komentira, češ da z njimi ni seznanjen. Zagotavlja le, da pogajanja s socialnimi partnerji potekajo redno in da si vodstvi Teša in HSE prizadevata, da nobeden od zaposlenih ne bi ostal brez službe.

Preden da omenjeni osmerici slovo, pa se je Koritnik, kot rečeno, v skladu z zakonodajo o pokojninskem in invalidskem zavarovanju zavaroval z vlogo, ki jo je poslal v presojo komisiji ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ). Za osem predlogov za ugotovitev podlage za odpoved pogodb o zaposlitvi je potreboval skoraj mesec dni. Ko smo prejšnji teden o legitimnosti politike odpuščanja invalidov in o tem, ali je o njihovi nadaljnji usodi že kaj več znanega, vprašali Koritnika, ni odgovoril. Kot se je izkazalo, je bil tedaj dopis še v Teševih predalih. V Ljubljano je romal šele pet dni zatem ... Brez odgovora je ostalo tudi vprašanje Koritniku, ali je že znana odločitev o razgradnji blokov 1, 2 in 3, kamor bi lahko prezaslopili Teševe delavce.

Sindikat išče pravno pomoč

To je sicer drugič, da bo komisija odločala o primeru iz Teša, je za Delo pojasnil njen sekretar Darko Kastelic. Prvič in edinkrat doslej se je Teš kot delodajalec nanje obrnil leta 2008 in prejel negativno mnenje: razloga za odpoved pogodbe o zaposlitvi brez ponudbe nove pogodbe tedaj ni bilo. A v tem primeru, poudarja Kastelic, delodajalec ni predlagal ugotovitve podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga.

O tem, ali bo izid za delavce ugoden tudi tokrat, prvi Tešev sindikalist Danijel Tajnik noče spekulirati. Priznava, da tudi sindikat išče pravno pomoč za vprašanja, ki se nanašajo na izvajanje programa presežnih in na možnosti pravne zaščite delavcev, posebej invalidov.

Mnenje komisije bo dokončno

Na pristojnem ministrstvu pojasnjujejo, da mnenje komisije je ugotovitev podlage za odpoved

pogodbe o zaposlitvi v skladu z veljavno zakonodajo in obstoječo sodno prakso ni odločba oziroma upravni akt, zoper katerega bi bilo mogoče uveljavljati pravna sredstva. To je mnenje, ki je dokončno in ki ga delodajalec, če je pozitivno, lahko uporabi pri odpovedi pogodbe o zaposlitvi brez ponudbe nove zaposlitve. Niti delavec niti delodajalec ga ne moreta izpodbijati s pritožbo. »Vendar se mnenje komisije lahko vedno presoja v okviru sodnega varstva, če pogodba o zaposlitvi preneha veljati na njegovi podlagi,« smo še izvedeli v kabinetu ministrice Anje Kopac Mrak.

Po vročem poletju za Teševe delavce in sindikat pred bližajočo se jesenjo ni videti ohladih. Tri različne kategorije razvrščanja delavcev so bile močan povod za nezadovoljstvo: delavci na prvem seznamu so prešli nove pogodbe za primerna delovna mesta, na drugem za neprimerna, tisti na tretjem so obveljali za presežne.

Šaleško energetiko čaka burna jesen. Energetska stavka ostaja opcija. FOTO JURE ERŽEN